

شناسایی موانع ایجاد همخوانی موضوعات پایان‌نامه‌های دوره کارشناسی ارشد علوم تربیتی با نیازهای جامعه از دیدگاه دانشجویان^۱

مهوش خسروی^۲

محمد رضا نیلی^۳

بی‌بی عشرت زمانی^۴

تاریخ دریافت: ۱۳۹۵/۰۹/۰۱

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۶/۰۸/۲۴

چکیده

پژوهش حاضر با هدف شناسایی موانع ایجاد همخوانی بین موضوعات پایان‌نامه‌های دوره کارشناسی ارشد رشته علوم تربیتی با نیازهای جامعه از نظر دانشجویان انجام شده است. روش انجام این تحقیق به شیوه توصیفی با رویکرد پیمایشی بود. جامعه آماری پژوهش حدود ۵۰۰ نفر از دانشجویان کارشناسی ارشد گرایش‌های مختلف رشته‌ی علوم تربیتی در دانشگاه‌های اصفهان، آزاد اسلامی خوراسگان و پیام نور اصفهان در سال تحصیلی ۹۴-۱۳۹۳ بود که از بین آنها با استفاده از جدول کرجسی - مورگان نمونه‌ای ۲۱۷ نفری به صورت نمونه‌گیری طبقه‌ای متناسب با حجم انتخاب شد. ابزار جمع‌آوری اطلاعات پرسشنامه محقق ساخته، با ۲۴ سؤال بسته پاسخ بود. اعتبار پرسشنامه بر اساس ضریب آلفای کرونباخ ۰/۹۱ برآورد گردید که نشان از اعتبار بالای ابزار اندازه‌گیری دارد؛ و روایی صوری آن نیز توسط کارشناسان و متخصصان علوم تربیتی مورد تأیید قرار گرفت. تجزیه و تحلیل داده‌های پژوهش در سطح آمار توصیفی و استنباطی انجام شده است. در سطح توصیفی برای مشخص کردن توزیع فراوانی و درصد نمرات پاسخ‌گویان از میانگین، انحراف معیار و درصد و در سطح آمار استنباطی از آزمون t مستقل و t تک نمونه‌ای استفاده شده است. نتایج این پژوهش نشان داد که از نظر دانشجویان موانع اقتصادی، اجتماعی - فرهنگی و سازمانی در ایجاد همخوانی بین موضوعات پایان‌نامه‌های دوره کارشناسی ارشد با نیازهای جامعه مؤثر هستند.

کلیدواژه‌ها: پایان‌نامه، کارشناسی ارشد، نیازهای جامعه

^۱ مقاله برگرفته از پایان‌نامه کارشناسی ارشد برنامه‌ریزی آموزشی نویسنده مسئول می‌باشد.

^۲ دانش‌آموخته کارشناسی ارشد رشته برنامه‌ریزی آموزشی، گروه علوم تربیتی، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران. (نویسنده مسئول) mahwash.khosravi68@gmail.com

^۳ دانشیار گروه علوم تربیتی، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران.

^۴ استاد گروه علوم تربیتی، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران.

مقدمه

آموزش عالی بخش مهم و حائز اهمیتی است که دارای حوزه اثرگذاری بسیار وسیعی در دیگر نهادها و بخش‌های اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و سیاسی جامعه است (مصلح امیردهی، ۱۳۹۴: ۶). و کم‌وبیش در تمام کشورها اهداف کلی و مشخصی هم چون انجام پژوهش‌های بنیادی، علمی و کاربردی به منظور پیشرفت گسترش علم و دانش در جامعه، تربیت و تأمین نیروی انسانی ماهر، متخصص و کارآمد مورد نیاز بخش‌های مختلف جامعه را دنبال می‌نماید (مدهوشی و نیازی، ۱۳۸۹: ۱۱۴، فیشر^۱، اوجت و کاوالاسکی ۲۰۱۶: ۱۲۵). در این میان پژوهش به عنوان زیر مجموعه‌ای از نهاد علم، زیربنای توسعه در عصر دانایی است و هر جامعه‌ای برای برنامه‌ریزی در سطح خرد و کلان، ناگزیر از ساماندهی و مدیریت کارآمد و اثربخش امور پژوهشی است. به همین جهت است که همواره می‌توان بین کم و کیف عملکرد پژوهشی در هر جامعه و میزان توسعه‌یافتگی آن جامعه، رابطه‌ی مستقیمی برقرار کرد. به‌گونه‌ای که بدون آن هیچ کشوری قادر به شناسایی و حل مشکلات موجود و برنامه‌ی استراتژیک در جهت توسعه و پیشرفت نخواهد بود (شریعتمداری، ۱۳۹۰: ۴۶). پژوهش را می‌توان زیربنای اصلی توسعه همه‌جانبه دانست. کشورهای پیشرفته جهان جهت محقق ساختن اهداف توسعه در برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری علمی خود، پژوهش و استفاده از یافته‌های پژوهشی را در اولویت نخست خود قرار داده‌اند (بیات، ۱۳۸۹: ۹). در این بین شاهدیم که این کشورها در راستای اولویت بخشیدن به پژوهش در امر یادگیری تلاش می‌کنند و سیستم‌های آموزشی نیز نحوه پژوهش را از سال‌های ابتدایی تحصیل ضروری می‌دانند (بهی مهر، ریاحی نیا و منصوریان، ۱۳۹۳: ۴۰).

امروزه پژوهش از جدی‌ترین نیازهای کشور ایران است و این نیاز ناشی از قرار دادن توسعه به عنوان محور همه برنامه‌ها و اقدام‌هاست. پژوهش و توسعه در واقع فرآیندهای لازم و ملزوم یکدیگرند. پیش شرط توسعه در همه ابعاد شناخت جامع و دقیق وضعیت موجود و مطلوب است. چنین شناختی جز با پژوهش به معنای درست آن حاصل نمی‌شود (موسوی و ذائر ثابت، ۱۳۹۰: ۹). رسالت عمده دانشگاه‌ها آموزش مداوم، پژوهش و گسترش فعالیت‌ها به منظور تربیت افراد با دانش حرفه‌ای

¹. Fischer, Oget & Cavallucci

و مهارت‌هایی که بتوانند در توسعه اجتماعی شرکت کنند و همچنین دستیابی به توسعه پایدار و خلق دانش علمی از طریق توسعه پژوهش می‌باشد (لیو، کولاساب و باکان^۱، ۲۰۱۰: ۱۷۰).

از آنجای که دانشگاه‌ها، محور اصلی تولید علم از طریق آموزش و پژوهش است (پارک و لیدسدرف^۲، ۲۰۱۰)، ساختار دانشگاه‌های کشور این دو بعد را از هم جدا و مستقل از هم فرض می‌کند. معاونت آموزشی و تحصیلات تکمیلی جریان آموزشی در دوره‌های کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکتری را هدایت می‌کند در صورتی که معاونت پژوهشی، فعالیت‌های پژوهشی اعضای هیئت‌علمی را مدیریت می‌کند. در صورتی که در واقع رابطه ارگانیک و دیالکتیک بین این دو باید وجود داشته باشد آموزش می‌تواند یافته‌های پژوهشی را به صورت محتوای آموزشی وارد جریان کلاسی، آزمایشگاهی کارگاهی کند پژوهش نیز از طریق بحث و تعامل در جریان آموزشی، مسائل و فرض‌های جدید را برای فعالیت‌های پژوهشی به وجود آورد. در واقع، جدایی بین این دو محتوای آموزشی را تکراری و ثابت نگه می‌دارد و پژوهش را از خلاقیت‌های درونی کلاسی و نقد محتوای آموزشی محروم می‌سازد (یمنی دوزی سرخابی، ۱۳۹۱: ۵۹). نتیجه تمام این مسائل در ظهور پایان‌نامه‌های با موضوعات تکراری و با کیفیت پایین در دانشگاه‌های ما است. از سویی بیشتر فارغ‌التحصیلان مقطع‌های کارشناسی ارشد و دکتری در ایران، تلاش لازم را برای تدوین پایان‌نامه به عمل نمی‌آورند. تکرار گذشته، برداشت گسترده از یافته‌های دیگران، بازنویسی متون و کپی‌برداری غیرمجاز در بیشتر پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد و حتی دکتری دیده می‌شود که نه برای تولید دانش بلکه برای رفع تکلیف تهیه می‌شود. غلبه کمیت بر کیفیت مانع از دقت اساتید راهنما، مشاور و حتی داوران می‌شود تا از تکرار چنین دور باطلی جلوگیری شود. از سوی دیگر، کاربر یا دستگاهی منتظر نتایج پایان‌نامه‌ها نیست تا آنها را به کار بندد. تداوم چنین دور باطلی تا حدودی امر را عادی جلوه می‌دهد (عندلیب، ۱۳۹۰: ۲۳). از پیامدهای این وضعیت، فاصله یا شکاف میان پژوهش‌های دانشگاهی، به‌ویژه پایان‌نامه‌ها، با نیازهای جامعه است. این شکاف را می‌توان به روشنی در عدم استفاده از یافته‌ها و نتایج پژوهش‌ها در زمینه‌های اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و مانند آنها مشاهده کرد (فتاحی، ۱۳۹۰: ۷۷۷). در دنیای امروز پاسخگویی اجتماعی آموزش عالی و تعهد درونی آن به حل و رفع مسائل توسعه‌ای در سطوح ملی، منطقه‌ای و جهانی بیش‌ازپیش ارزش و اعتبار پیدا کرده

1. Lev, Kolassab & Bakkan

2. Park & Leydesdorff

است. اقتصاد دانش موجب شده است که دایره ذی‌نفعان و مشتریان آموزش عالی بیش از پیش توسعه و تنوع پیدا بکند. دستگاه‌های مختلف دولتی، سازمان‌های عمومی، بنگاه‌های خصوصی تولید و خدمات، بازار کار مالیات‌دهندگان و نهادهای مختلف جامعه بیش از هر زمان بر انتظارات خود از آموزش عالی تأکید می‌کنند. آنها پی‌جو و کنجکاوند که از درس و بحث و تحقیق و فنون دانشگاهی چه مرهمی بر زخم‌هایشان، چه راه‌حلی برای مسائل و چه ارزش‌افزوده‌ای در راستای مطلوبیت‌ها و اهدافشان فراهم می‌آید (فراستخواه، ۱۳۸۹: ۴۷).

دیدگاه‌های مطلعان نشان از تمرکز عمده پژوهش‌های انجام‌شده در پاسخ به علاقه فردی دانشگران به جای دانشگاه و یا صنعت دارد. چه بسا جهت‌دهی علایق و زمینه تخصصی استادان راهنما در پروژه‌های دانشجویی و عدم تناسب آن با نیازهای روز جامعه ممکن است علت اصلی آرشو شدن و عدم کاربست بسیاری از گزارش‌های پژوهشی باشد. گرچه درگذشته بخشی از پژوهش‌های علمی با برچسب کاربردی و وظیفه پاسخگویی به نیازهای اجتماعی را به دوش می‌کشید، اما اکنون از همه پژوهش‌های علمی انتظار می‌رود پاسخگویی نیاز صنعت یا جامعه و مشکلی واقعی را حل کنند (حسین قلی‌زاده، ۱۳۹۰: ۱۳۱). ولی آنچه امروزه به شکل یک مشکل جدی ریشه دوانیده است، بی‌توجهی به نقش کاربردی پایان‌نامه‌ها و فاصله گرفتن از حالت ایده آل آنها در جامعه علمی کشور می‌باشد (دیانی، ۱۳۷۸: ۷). گریفین و هیندوچا^۱ (۲۰۱۱) معتقدند تنها جوامعی می‌توانند خود را با سیر تغییرات علوم تطبیق دهند که فرهنگ پژوهش محوری را در جامعه دانشگاهی خود با سیر تغییرات علوم تطبیق دهند، فرهنگ پژوهش محوری را در جامعه دانشگاهی خود نهادینه کرده و انجام پژوهش علمی و کاربردی را به‌عنوان محور اصلی تحصیل دانشجویان خود، قرار داده باشند. کارکرد دانشگاه علیرغم سابقه طولانی در ایران، چندان در عرصه نوآوری و خلاقیت درخشان نیست. پژوهش‌های دانشگاهی که حاصل همکاری دانشجویان و مدرسان است، ظرفیت‌های بالقوه عظیمی هستند که در صورت وجود شرایط لازم می‌توانند بسیاری از نیازمندی‌های علمی بخش‌های مربوطه خود را مرتفع سازند. آنچه در این رابطه ضرورت دارد، بازتعریف هدف اجرای پایان‌نامه‌های دانشجویی و نهادینه کردن این اندیشه است که پژوهش دانشجویی علاوه بر اینکه شرط لازم فارغ‌التحصیلی است، باید با هدف قرار دادن مسئله‌های موجود به دانش‌افزایی در حوزه مربوطه منجر شود. لازمه این امر این است که موضوع‌های پژوهش‌های دانشگاهی با نیازهای

¹. Griffin & Hindocha

جامعه پیوند داشته باشد و ارتباط واقعی میان بخش‌های پژوهشی دانشگاه‌ها و محیط‌های تولیدی، صنعتی و خدماتی برقرار شود (حریری، ۱۳۹۲: ۶). از طرفی بنیان کاربرد نتیجه پایان‌نامه‌ها بر انتخاب موضوع‌های کاربردی و در پیوند با نیاز جامعه استوار است. پیدا کردن موضوعی که هم تازه باشد و هم مشکلی از جامعه حل کند، دانش جدیدی تولید کند و همچنین با توانایی‌های دانشجویان همخوان باشد کار به نسبت دشواری است و پژوهش‌های دانشجویی نشان می‌دهد که کمتر پایان‌نامه‌ای وجود دارد که مسئله آن با احساس مشکل شکل گرفته باشد (مطلبی، ۱۳۸۸: ۲۶). بررسی متون پژوهشی در این زمینه نشان می‌دهد که تحقیقات بسیار کمی در ارتباط با موضوع این پژوهش در داخل و خارج از کشور انجام شده است و بیشتر تحقیقات انجام شده به موانع پژوهش اشاره دارند. با وجود این، سعی شده است تا حد امکان پژوهش‌های نزدیک به این موضوع جستجو و بیان شود. پژوهش حسینی و جاهد (۱۳۹۱) با عنوان «شناسایی موانع انجام فعالیت‌های پژوهشی از منظر اعضای هیئت علمی دانشگاه تبریز» نشان داد که اعضای هیئت علمی (موانع اجتماعی - فرهنگی، موانع اقتصادی، موانع سازمانی، موانع آموزشی و موانع فردی) را جزء موانع فعالیت پژوهشی خود قلمداد نموده که در این بین، موانع اقتصادی بیشترین و موانع فردی کمترین سهم را به خود اختصاص دادند. همچنین مرادی، دوستار، قادری فر و زنجانی (۱۳۹۲) در پژوهش خود با عنوان «شناسایی و اولویت‌بندی موانع فراروی پژوهش: مطالعه موردی پژوهشگاه‌های زیرمجموعه وزارت علوم، تحقیقات و فناوری» به این نتیجه رسیدند که موانع فردی، موانع سازمانی، موانع محیطی و موانع فنی را جزء موانع فراروی پژوهش‌های پژوهشگاه‌های زیرمجموعه وزارت علوم، تحقیقات و فناوری دانسته‌اند که بیش از حد متوسط بر انجام فعالیت‌های تحقیقاتی مؤثرند. علاوه بر این از بین کلیه عوامل مورد بررسی، فقدان فرهنگ تحقیق بیشترین تأثیر را بر انجام پژوهش‌های زیرمجموعه وزارت علوم دارد. پژوهش هس^۱ (۲۰۰۹) تحت عنوان «پتانسیل‌ها و محدودیت‌های پژوهش‌های اجتماعی - عمرانی» نشان داد که لازمه موفقیت پژوهش همکاری رهبران سیاسی با نمادهای علمی و پژوهشی در جهت همسوسازی پژوهش با نیازهای جامعه می‌باشد. در پژوهشی که توسط انجمن علوم^۲ در کشور ژاپن در سال ۲۰۱۳ و با عنوان «کدهای راهنما برای دانشمندان» انجام شد، به این نتیجه رسیدند که فعالیت‌های پژوهشی زمانی مفید و اثربخش خواهد بود که بتواند توجه و اعتماد

---

1. Hess

2. International council for science assessment

جامعه را به خود جلب نموده و با شناخت اجتماعی همراه باشد. سازمان توسعه مشارکت‌های اقتصادی (OECD)^۱ در سال ۲۰۱۳ مبادرت به تحقیقی تحت عنوان «تأثیرات زیرساخت‌های کلان پژوهشی بر نوآوری‌های اقتصادی و بر جامعه» نمود و به این نتیجه رسید که مدیریت پژوهش‌های CERN می‌تواند بستر اشتغال را در جامعه اروپایی به نحو چشمگیری افزایش دهد که به نوبه خود حاکی از کنترل هم‌راستایی پژوهش‌های اجتماعی با نیازهای جامعه در حوزه جامعه اروپایی است. ایلکس و همکاران^۲ در پژوهشی در سال (۲۰۱۴) با موضوع «بررسی مدل فلسفی- اجتماعی پیرامون رابطه جامعه و علم جهت آموزش علوم تربیتی» ضمن بررسی تئوری فلکس در ارتباط با تعامل میان علم و نیازهای جامعه و تشریح مدل آموزشی آن پیرامون چگونگی نشر اطلاعات از مراکز علمی به مراکز اجتماعی و چگونگی کاربرد آنها به بررسی میزان تناسب علم و چگونگی انتشار علم به مراکز اجتماعی در جامعه امروزی کشور آلمان مبادرت نمودند.

با توجه به آنچه بیان شد، این پژوهش قصد دارد با استفاده از منابع و تحقیقات انجام شده و نیز پژوهش میدانی، موانع ایجاد همخوانی بین موضوعات پایان‌نامه‌های علوم تربیتی با نیازهای جامعه را تجزیه و تحلیل کند؛ تا از این رهگذر بر غنای علمی رشته مورد نظر خود بیفزایند؛ زیرا بدون شناسایی و رفع این موانع، امکان انجام تحقیقات مؤثر وجود ندارد و بدین طریق اولین و مهم‌ترین قدم از تلاش‌های لازم در جهت تسریع روند تولید علوم کشور و رسیدن به اهداف سند چشم‌انداز و نقشه جامع علمی کشور برداشته شود. لذا این پژوهش بر آن است تا به این سؤالات پاسخ دهد که:

۱- موانع اقتصادی ایجاد همخوانی بین موضوعات پایان‌نامه‌های دوره کارشناسی ارشد رشته علوم

تربیتی با نیازهای جامعه از نظر دانشجویان این دوره کدام اند؟

۲- موانع اجتماعی- فرهنگی ایجاد همخوانی بین موضوعات پایان‌نامه‌های دوره کارشناسی ارشد

رشته علوم تربیتی با نیازهای جامعه از نظر دانشجویان این دوره کدام اند؟

۳- موانع سازمانی ایجاد همخوانی بین موضوعات پایان‌نامه‌های دوره کارشناسی ارشد رشته علوم

تربیتی با نیازهای جامعه از نظر دانشجویان این دوره کدام اند؟

اطلاعات حاصل از این تحقیق می‌تواند موانع ایجاد همخوانی بین موضوعات پایان‌نامه‌های علوم

تربیتی با نیازهای جامعه را شناسایی و به راه‌حلی منجر شود که دانشجویان، استادان، سازمان‌ها

^۱. Organization for Economic Co-operation & Development

^۲. Eilks et al

و نهادها را به تعامل با یکدیگر رهنمون و از این طریق باعث شود که پایان‌نامه‌ها مرتبط با نیازهای جامعه تدوین شود و در نهایت از سرمایه‌گذاری‌های انجام شده در حوزه تحصیلات تکمیلی بهره کافی برده شود.

روش تحقیق

پژوهش حاضر بر حسب هدف، کاربردی و از نظر روش شناختی به شیوه کمی با روش توصیفی-پیمایشی اجرا شده است. جامعه آماری این پژوهش مشتمل بر ۵۰۰ نفر از دانشجویان دانشگاه‌های اصفهان، آزاد اسلامی خوراسگان و پیام نور اصفهان است که در سال تحصیلی ۹۴-۱۳۹۳ مشغول به تحصیل بودند. برای نمونه‌گیری از روش نمونه‌گیری متناسب با حجم استفاده شد. در این پژوهش برای به دست آوردن حجم نمونه پژوهش گروه دانشجویان به جدول کرجسی و مورگان مراجعه و با توجه به اینکه حجم جامعه برابر با ۵۰۰ نفر بود، تعداد ۲۱۷ نفر نمونه برآورد گردید. از ۲۱۷ پرسشنامه توزیع شده در بین دانشجویان ۱۶۰ پرسشنامه قابل تجزیه و تحلیل بود. ابزار جمع‌آوری اطلاعات، پرسشنامه محقق ساخته با ۲۴ سوال بسته پاسخ بود، اما با توجه به اینکه پرسشنامه استاندارد شده‌ای برای استفاده در این پژوهش وجود نداشت محقق تصمیم گرفت تا از طریق مطالعه منابع مختلف و نیز با کمک متخصصان و صاحب‌نظران علوم تربیتی نسبت به مشخص کردن مؤلفه‌های مورد بررسی مبادرت نماید که در نهایت برای تدوین و تنظیم پرسشنامه ابتدا متغیرهای مرتبط با موانع همخوانی پایان‌نامه‌های دوره کارشناسی ارشد رشته علوم تربیتی با نیازهای جامعه با بررسی منابع کتابخانه‌ای و انجام مصاحبه مقدماتی با متخصصان این حوزه شناسایی شد. سپس پرسشنامه در سه حیطه (موانع اقتصادی، اجتماعی- فرهنگی و موانع سازمانی) تنظیم و به‌طور تصادفی در بین ۳۰ نفر از جامعه آماری به منظور تعیین نواقص احتمالی و تعیین اعتبار پرسشنامه توزیع شد. این کار به عنوان مطالعه مقدماتی صورت گرفت و نهایتاً پس از اصلاحات لازم، پرسشنامه نهایی با تعداد ۲۴ سؤال بسته پاسخ آماده گردید. مقیاس مورد استفاده در امتیازدهی به سؤال‌های پرسشنامه، مقیاس پنج درجه‌ای لیکرت (از مورد بسیار زیاد تا بسیار کم) بود. اعتبار پرسشنامه براساس ضریب آلفای کرباخ ۰/۹۱، برآورد شد که نشان از اعتبار بالای ابزار اندازه‌گیری دارد و روایی آن را نیز کارشناسان و متخصصان علوم تربیتی تأیید کردند. در پژوهش حاضر داده‌ها پس از جمع‌آوری، توسط نرم‌افزار آماری SPSS21 و با

استفاده از آمار توصیفی (فراوانی، درصد، میانگین و انحراف معیار) و آمار استنباطی (آزمون t مستقل و t تک نمونه‌ای) مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

یافته‌های تحقیق

سؤال اول پژوهش: موانع اقتصادی ایجاد همخوانی بین موضوعات پایان‌نامه‌های دوره کارشناسی ارشد رشته علوم تربیتی با نیازهای جامعه از نظر دانشجویان دانشگاه‌های اصفهان، آزاد اسلامی خوراسگان و پیام نور اصفهان کدام اند؟ در رابطه با این حیطه ۶ سؤال در پرسشنامه مطرح شده که متوسطه نمره پاسخ‌ها بین ۴/۰۵ تا ۴/۲۵ در نوسان بوده است. بر اساس یافته‌های حاصل از جدول (۱)، بیشترین درصد فراوانی گزینه‌های زیاد و بسیار زیاد مربوط به سؤال شماره ۵ «بالا بودن هزینه‌های انجام پژوهش‌های هدفمند و متناسب با نیازهای جامعه» با ۸۱/۲ درصد و میانگین ۴/۱۶ و کمترین درصد مربوط به سؤال شماره ۳ «عدم تخصیص به موقع اعتبارات پژوهشی از سوی سازمان‌ها» با ۷۳/۸ درصد و میانگین ۴/۱۱ می‌باشد. بر اساس این نتایج می‌توان گفت که گویه ۵ از نظر دانشجویان شرکت‌کننده در تحقیق به عنوان با اهمیت‌ترین مانع اقتصادی و گویه ۳ به عنوان کم اهمیت‌ترین مانع اقتصادی در ایجاد همخوانی بین موضوعات پایان‌نامه‌های دوره کارشناسی ارشد رشته علوم تربیتی با نیازهای جامعه تشخیص داده شده است. میانگین کل حیطه ۴/۰۵ و انحراف معیار آن ۰/۵۶ است.

یافته‌های پژوهش جدول (۱): توزیع فراوانی و درصد پاسخ‌های سؤال‌های حیطه موانع اقتصادی

طیف سؤال‌ها	بسیار کم	کم	متوسط	زیاد	بسیار زیاد	بسیار کم	کم	متوسط	زیاد	بسیار زیاد
۱ کمبود امکانات و تجهیزات لازم برای انجام پژوهش و مشکل بودن تهیه آن در سازمان‌ها	۱	۸	۳۰	۶۲	۵۹	۰/۶	۷۵/۷	۴/۰۶	۰/۹۰	۷۵/۷
۲ کمبود بودجه کافی برای انجام تحقیقات در سازمان‌ها	-	۳	۲۹	۵۳	۷۵	۱/۹	۸۰	۴/۲۵	۰/۸۱	۸۰
۳ عدم تخصیص به‌موقع اعتبارات پژوهشی از سوی سازمان‌ها	۱	۶	۳۵	۵۱	۶۷	۰/۶	۷۳/۸	۴/۱۱	۰/۹۱	۷۳/۸
۴ عدم تمکن مالی پژوهشگر جهت تهیه منابع	۱	۷	۲۹	۵۶	۶۷	۰/۶	۷۶/۹	۴/۱۳	۰/۹۰	۷۶/۹
۵ بالا بودن هزینه‌های انجام پژوهش‌های هدفمند و متناسب با نیازهای جامعه	۲	۶	۲۲	۶۵	۶۵	۱/۳	۸۱/۲	۴/۱۶	۰/۸۸	۸۱/۲
۶ تخصیص بودجه کمتر به تحقیقات در حوزه علوم تربیتی در مقایسه با سایر رشته‌ها (فنی، پزشکی و...) از سوی سازمان‌ها	۲	۳	۲۶	۵۲	۷۷	۱/۳	۸۰/۶	۴/۲۴	۰/۸۸	۸۰/۶
مجموع								۴/۰۵	۰/۵۶	

در ادامه، از آزمون t تک نمونه برای مقایسه میانگین نمره حیطه مذکور با معیار فرضی تعیین شده برای تعیین میزان ناهمخوانی کل حیطه از دیدگاه دانشجویان استفاده گردیده است. قابل ذکر است که در پژوهش حاضر، میانگین بالاتر از $3/7$ به‌عنوان ناهمخوانی در نظر گرفته شده است.

جدول (۲): آزمون مقایسه میانگین نمره حیطه موانع اقتصادی

متغیر	میانگین متغیر	انحراف استاندارد	میانگین فرضی	درجه آزادی	مقدار t	Sig
موانع اقتصادی	۴/۰۵	۰/۵۶	۳/۷	۱۸۹	۷/۸۶	۰/۰۰۰

بر اساس جدول (۲)، در حیطه موانع اقتصادی ایجاد همخوانی، مقدار t مشاهده شده بزرگتر از مقدار t بحرانی جدول در سطح خطای ۵ درصد و با درجه آزادی ۱۸۹ می‌باشد. بنابراین می‌توان گفت که از نظر دانشجویان، موانع اقتصادی بیشتر از معیار تعیین شده به‌عنوان ناهمخوانی قرار دارد و به بیان دیگر از نظر

دانشجویان، موانع اقتصادی در ناهمخوانی بین موضوعات پایان‌نامه‌های دوره کارشناسی ارشد رشته علوم تربیتی با نیازهای جامعه دارای نقش بوده است.

سؤال دوم تحقیق: موانع اجتماعی- فرهنگی ایجاد همخوانی بین موضوعات پایان‌نامه‌های دوره کارشناسی ارشد رشته علوم تربیتی با نیازهای جامعه از نظر دانشجویان دانشگاه‌های اصفهان، آزاد اسلامی خوراسگان و پیام نور اصفهان کدام اند؟

در رابطه با این حیظه ۱۰ سؤال در پرسشنامه مطرح شده که متوسطه نمره پاسخ‌ها بین ۳/۷۶ تا ۴/۱۱ در نوسان بوده است. بر اساس یافته‌های حاصل از جدول (۳)، بیشترین درصد فراوانی گزینه‌های زیاد و بسیار زیاد مربوط به سؤال شماره ۷ ((نامشخص بودن اهمیت و جایگاه پژوهش و پژوهشگر در نظام ارزشی جامعه)) و ۱۲ «اعتقاد پایین جامعه به نتایج کارهای پژوهشی به ویژه در حوزه علوم تربیتی» هر دو با ۸۱/۹ درصد و میانگین ۴/۱۱ و کمترین درصد مربوط به سؤال شماره ۱۴ «تصور غلط اجتماعی در مورد ناتوانی دانشجویان کارشناسی ارشد در انجام پژوهش» با ۶۵/۷ درصد و میانگین ۳/۷۶ می‌باشد. بر اساس این نتایج می‌توان گفت که گویه‌های ۷ و ۱۴ از نظر دانشجویان شرکت‌کننده در تحقیق به عنوان با اهمیت‌ترین مانع اجتماعی- فرهنگی و گویه ۱۴ به عنوان کم اهمیت‌ترین مانع اجتماعی- فرهنگی در ایجاد همخوانی بین موضوعات پایان‌نامه‌های دوره کارشناسی ارشد رشته علوم تربیتی با نیازهای جامعه تشخیص داده شده است. میانگین کل حیظه ۴/۱۵ و انحراف معیار آن ۰/۶۶ است.

در ادامه از آزمون t تک نمونه برای مقایسه میانگین نمره حیطة مذکور با معیار فرضی تعیین شده برای تعیین میزان ناهمخوانی کل حیطة از دیدگاه دانشجویان استفاده گردیده است. قابل ذکر است که در پژوهش حاضر، میانگین بالاتر از $3/7$ به عنوان ناهمخوانی در نظر گرفته شده است.

جدول (۴): آزمون مقایسه میانگین نمره حیطة موانع اجتماعی - فرهنگی

متغیر	میانگین متغیر	انحراف استاندارد	میانگین فرضی	درجه آزادی	مقدار t	Sig
موانع اجتماعی- فرهنگی	۴/۱۵	۰/۶۶	۳/۷	۱۵۹	۸/۷۷	۰/۰۰۰

بر اساس جدول (۴) در حیطة موانع اجتماعی - فرهنگی ایجاد همخوانی از دیدگاه دانشجویان، مقدار t مشاهده شده بزرگتر از مقدار t بحرانی جدول در سطح خطای ۵ درصد و با درجه آزادی ۱۵۹ می باشد. بنابراین می توان گفت که از نظر دانشجویان، موانع اجتماعی - فرهنگی، بیشتر از معیار تعیین شده به عنوان ناهمخوانی قرار دارد و به بیان دیگر از نظر دانشجویان، موانع اجتماعی - فرهنگی در ناهمخوانی بین موضوعات پایان نامه های دوره کارشناسی ارشد رشته علوم تربیتی با نیازهای جامعه دارای نقش بوده است.

سؤال سوم تحقیق: موانع سازمانی ایجاد همخوانی بین موضوعات پایان نامه های دوره کارشناسی ارشد رشته علوم تربیتی با نیازهای جامعه از نظر دانشجویان دانشگاه های اصفهان، آزاد اسلامی خوراسگان و پیام نور استان اصفهان کدام اند؟

در رابطه با این حیطة ۸ سؤال در پرسشنامه مطرح شده که متوسطه نمره پاسخ ها بین $3/94$ تا $4/18$ در نوسان بوده است بر طبق یافته های جدول، بیشترین درصد فراوانی گزینه های زیاد و بسیار زیاد مربوط به سؤال شماره ۲۳ «قوانین دست و پا گیر سازمانی در پرداخت هزینه های پژوهش» با $82/5$ درصد و میانگین $4/18$ و کمترین درصد مربوط به سؤال شماره ۱۹ «نگرش منفی سازمان ها در مورد پذیرش دانشجویان کارشناسی ارشد به عنوان همکار پژوهشی» با $71/3$ درصد و میانگین $3/94$ می باشد. بر اساس این نتایج می توان گفت که گویه ۲۳ از نظر دانشجویان شرکت کننده در تحقیق به عنوان با اهمیت ترین مانع سازمانی و گویه ۱۹ به عنوان کم اهمیت ترین مانع سازمانی در ایجاد همخوانی بین موضوعات پایان نامه های دوره کارشناسی ارشد رشته علوم تربیتی با نیازهای جامعه تشخیص داده شده است. میانگین کل حیطة $3/96$ و انحراف معیار آن $0/48$ است.

جدول (۵): توزیع فراوانی و درصد پاسخ‌های سؤال‌های حیطه موانع سازمانی

طیف سؤال‌ها	کمی	کمی	کمی	کمی	کمی	کمی	کمی	کمی	کمی
۱۷ عدم همکاری سازمان‌ها و نهادهای جامعه با دانشجویان در فرآیند پژوهش	۱	۶	۳۸	۷۱	۴۴	۳/۹۴	۰/۸۴	۷۱/۹	
۱۸ نامناسب بودن شیوه‌های اطلاع‌رسانی سازمان‌ها در مورد اولویت‌های پژوهشی‌شان	۱	۶	۳۶	۷۰	۴۷	۳/۹۸	۰/۸۵	۷۳/۲	
۱۹ نگرش منفی سازمان‌ها در مورد پذیرش دانشجوین کارشناسی ارشد به‌عنوان همکار پژوهشی	۱	۸	۳۷	۶۷	۴۷	۳/۹۴	۰/۸۸	۷۱/۳	
۲۰ آموزش ندیدن تصمیم‌گیران و مجریان امور پژوهشی در سازمان‌ها در مورد نحوه استفاده از یافته‌های تحقیقات	۱	۸	۳۴	۶۳	۵۴	۴/۰۱	۰/۹۰	۷۳/۲	
۲۱ پایین بودن سطح حمایت سازمان‌های خارج از دانشگاه از تحقیقات دانشجویی به علل مختلف	۱	۴	۲۵	۷۱	۵۹	۴/۱۴	۰/۸۱	۸۱/۳	
۲۲ نبود نگرش سرمایه‌ای به پژوهش در بین مدیران و مسئولین سازمان‌ها	۲	۵	۲۷	۶۱	۶۵	۴/۱۴	۰/۸۹	۷۸/۷	
۲۳ قوانین دست‌وپا گیر سازمانی در پرداخت هزینه‌های پژوهش	۱	۲	۲۵	۷۱	۶۱	۴/۱۸	۰/۷۸	۸۲/۵	
۲۴ ناچیز بودن مبلغ قراردادهای پژوهشی سازمان‌ها	۲	۵	۳۳	۵۹	۶۱	۴/۰۸	۰/۹۰	۷۵	
مجموع						۳/۹۶	۰/۴۸		

در ادامه از آزمون t تک نمونه برای مقایسه میانگین نمره حیطه مذکور با معیار فرضی تعیین شده برای تعیین میزان ناهمخوانی استفاده گردیده است.

جدول (۶): آزمون مقایسه میانگین نمره حیطة موانع سازمانی

متغیر	میانگین متغیر	انحراف استاندارد	میانگین فرضی	درجه آزادی	مقدار t	Sig
موانع سازمانی	۳/۹۶	۰/۴۸	۳/۷	۱۵۹	۷/۰۳	۰/۰۰۰

بر اساس جدول (۶) در حیطة موانع سازمانی ایجاد همخوانی، مقدار t مشاهده شده بزرگتر از مقدار t بحرانی جدول در سطح خطای ۵ درصد و با درجه آزادی ۱۵۹ می‌باشد. با آزمون انجام شده، H_0 رد می‌شود. بنابراین می‌توان گفت که از نظر دانشجویان، موانع سازمانی، بیشتر از معیار تعیین شده به عنوان ناهمخوانی قرار دارد و به بیان دیگر از نظر دانشجویان، موانع سازمانی در ناهمخوانی بین موضوعات پایان‌نامه‌های دوره کارشناسی ارشد رشته علوم تربیتی با نیازهای جامعه دارای نقش بوده است.

بحث و نتیجه‌گیری

دانشگاه برجسته‌ترین سازمان علمی انسان‌ساز و مترقی هستند که لزوم توجه به پژوهش و انجام تحقیقات، به ویژه تحقیقات کاربردی و توسعه‌ای در آن محسوس است؛ امری که متأسفانه در نظام آموزشی به جای توجه و اهتمام به نوآوری و خلاقیت و ترویج شیوه‌های علمی، بر حافظه و پرورش قوای ذهنی تأکید می‌کند و همچنان پژوهش جایگاه مشخصی، نه تنها در میان استادان و اعضای هیئت‌علمی، بلکه در بین دانشجویان نیز ندارد. به نظر می‌رسد، بررسی موانع پژوهش در دانشگاه‌ها، اصلی‌ترین، مهم‌ترین و البته نخستین گام در پژوهش محور نمودن آن محسوب می‌شود. پژوهش محور نمودن دانشگاه‌ها، نخستین پیش شرط موفقیت علمی در عرصه‌های جهانی و بین‌المللی محسوب می‌شود. در این خصوص، موانع و معضلات موجود باید به صورتی واقع‌بینانه مورد بحث و بررسی قرار گیرد. بدیهی است که واکاوی موانع پژوهشی، از طریق نخبگان علمی، که بیش از هر قشر دیگری با پژوهش و فناوری مرتبط هستند، بسیار مفید فایده خواهد بود. در این خصوص، استادان و دانشجویان، اصلی‌ترین گروهی هستند که می‌توانند توانایی و تجربه و ذکاوت خود را در خدمت رفع موانع تحقیق و پژوهش به کار گیرند.

نتایج حاصل از بررسی موانع اقتصادی ایجاد همخوانی بین موضوعات پایان‌نامه‌های دوره کارشناسی ارشد رشته علوم تربیتی با نیازهای جامعه از نظر دانشجویان دانشگاه‌های اصفهان، آزاد اسلامی خوراسگان و پیام نور اصفهان نشان داد که بالا بودن هزینه‌های انجام پژوهش‌های هدفمند و متناسب با نیازهای جامعه از نظر دانشجویان شرکت‌کننده در تحقیق به عنوان با اهمیت‌ترین مانع اقتصادی در ایجاد

همخوانی بین موضوعات پایان‌نامه‌های دوره کارشناسی ارشد رشته علوم تربیتی با نیازهای جامعه می‌باشد. نتایج این سؤال با یافته‌های حسین پور (۱۳۹۰)، فضل الهی (۱۳۹۱)، حسینی و جاهد (۱۳۹۱)، فقیهی (۱۳۹۳)، باقری مجد، قلاوندی، میرآقایی و صدقی (۱۳۹۳)، رراد^۱ (۲۰۰۹) و بورگوان^۲ (۲۰۱۰) همسو می‌باشند. توجه به پژوهش‌های هدفمند و کاربردی یکی از ضروری‌ترین نیازهای دستیابی به توسعه به ویژه در ابعاد آموزشی هر کشوری می‌باشد. از آنجایی که درصد ناچیزی از پژوهش‌ها به محصول مورد نیاز تبدیل می‌شود لذا ضروری است مراکز پژوهشی در مسیر نیازهای کشور قرار گیرند تا بتوانند خروجی تحقیقات را تبدیل به ایده و ایده‌ها را تبدیل به ثروت نمایند. لازمه دستیابی به این هدف اختصاص منابع مالی از سوی سازمان‌ها و نهادهای مرتبط و برنامه‌ریز در این حوزه می‌باشد، اما در این بین به دلیل فقدان فرهنگ و دانش‌محوری در فرآیند تصمیم‌سازی و تصمیم‌گیری مراکز اداری و اقتصادی دولتی و غیردولتی و نیز عدم توانمندی مالی سازمان‌های اقتصادی و تجاری، به ویژه در سازمان‌های غیردولتی، موجب شده است که منابع مالی فراوانی به امور پژوهشی اختصاص داده نشود.

نتایج به دست آمده از بررسی موانع اجتماعی- فرهنگی ایجاد همخوانی بین موضوعات پایان‌نامه‌های دوره کارشناسی ارشد رشته علوم تربیتی با نیازهای جامعه از نظر دانشجویان دانشگاه‌های اصفهان، آزاد اسلامی خوراسگان و پیام نور اصفهان نشان داد که دانشجویان نامشخص بودن اهمیت و جایگاه پژوهش و پژوهشگر در نظام ارزشی جامعه و نیز اعتقاد پایین جامعه به نتایج کارهای پژوهشی به ویژه در حوزه علوم تربیتی را به عنوان دو مانع اجتماعی- فرهنگی در ایجاد همخوانی بین موضوعات پایان‌نامه‌های دوره کارشناسی ارشد رشته علوم تربیتی با نیازهای جامعه قلمداد کردند. نتایج این سؤال با یافته‌های مطلق و چرخچی (۱۳۸۷)، تصدیقی و تصدیقی (۱۳۸۸)، شریعتمداری (۱۳۹۰) حسین پور (۱۳۹۰)، فضل الهی (۱۳۹۱)، مرادی و همکاران (۱۳۹۲) باقری مجد و همکاران (۱۳۹۳)، وبر و برگان^۳ (۲۰۰۵)، گریفین و هندیچا (۲۰۱۱)، انجمن علوم در کشور ژاپن (۲۰۱۳) همسو می‌باشند. از آنجایی که در حال حاضر در جامعه ما، استراتژی کلان پژوهشی کاملاً مشخص نیست. این امر سبب شده است که نه تنها جایگاه تحقیق و محقق و نقش آنها در پیشرفت فناوری مشخص نباشد، بلکه گاهی به پژوهش و تحقیقات به عنوان یک فعالیت بی‌ارزش توجه شود. بررسی‌های کیفی طرح‌های تحقیقاتی گویا این حقیقت است که اکثر طرح‌های تحقیقاتی انجام شده، باکیفیت پایین، قائم به فرد و بدون استمرار انجام

^۱. Rherrad

^۲. Burgoyne

^۳. Weber & Bergan

می‌شوند و از نتایج آنها کمتر می‌توان برای رفع نیازهای جامعه استفاده کرد. علی‌رغم مواردی که ذکر شد و با توجه به اهمیت پژوهشگری دانشجویان، مراکز علمی و تحقیقاتی کشور بلاخص دانشگاهها به عنوان یکی از ساختارهای علمی- فرهنگی و آموزشی، با وجود برخورداری از اساتید توانا و کارآزموده، راهبرد روشنی برای پژوهش ندارند و این امر موجب شده است تا نتواند جایگاه پژوهش و پژوهشگر و نقش آن‌ها را در پیشرفت، توسعه و تعالی جامعه مشخص و نهادینه نمایند. لذا گاهی به پژوهش به عنوان یک فعالیت روبنایی و سطحی نگریسته می‌شود و جو مناسبی برای تحقیقات وجود ندارد و این مسئله موجب دوری بخش عظیمی از دانشجویان از پژوهش و کاهش انگیزه‌ی مطالعه و تحقیق در این قشر از جامعه شده است.

نتایج به دست آمده از بررسی موانع سازمانی ایجاد همخوانی بین موضوعات پایان‌نامه‌های دوره کارشناسی ارشد رشته علوم تربیتی با نیازهای جامعه از نظر دانشجویان دانشگاه‌های اصفهان، آزاد اسلامی خوراسگان و پیام نور استان اصفهان نشان داد، قوانین دست‌وپا گیر سازمانی در پرداخت هزینه‌های پژوهش، از نظر دانشجویان شرکت‌کننده در تحقیق به عنوان با اهمیت‌ترین مانع سازمانی در ایجاد همخوانی بین موضوعات پایان‌نامه‌های دوره کارشناسی ارشد رشته علوم تربیتی با نیازهای جامعه می‌باشد. نتایج این سؤال با یافته‌های محمد نژاد و ابونوری (۱۳۸۸)، نیک روز و همکاران (۱۳۹۱)، فقیهی (۱۳۹۳) و قوسیان مقدم، شجاع شفیعی و دواتی (۱۳۹۴) همسو می‌باشد. با توجه به اینکه بسیاری از کارشناسان، کمبود اعتبارات پژوهشی را عامل اصلی ضعف فعالیت‌های حوزه پژوهشی در کشور می‌دانند هرچند نمی‌توان منکر نقش و اهمیت اعتبارات پژوهشی در پیشبرد فعالیت‌های تحقیقاتی شد، اما به نظر می‌رسد شاخص مهم دیگر مغفول مانده در این جهت، نحوه توزیع، به کارگیری و اولویت‌بندی در تخصیص این گونه اعتبارات است زیرا دستگاه‌های سیاست‌گذار و برنامه‌ریز هم در این زمینه از شاخص‌ها، معیارها و ابزارهای مناسب اندازه‌گیری، شناخت و نظارت بر تخصیص اعتبارات پژوهشی استفاده نمی‌کنند. هیچ سازمانی مسؤلیت بازده علمی سازمان‌های دریافت‌کننده را مورد مطالعه و ارزیابی قرار نمی‌دهد و عملکرد دستگاه‌ها هنگام بررسی و تخصیص بودجه پژوهشی به شیوه مناسب مور سنجش قرار نمی‌گیرد و معیارها و چارچوب‌های مشخص علمی برای این کار طراحی و به کارگیری نمی‌شود. همچنین بررسی حاصل از شیوه تخصیص اعتبارات پژوهشی طی سالیان اخیر نشان می‌دهد، توزیع بودجه‌های پژوهشی در میان سازمان‌های پژوهشی هیچ‌گاه بر اساس قابلیت‌ها، توانمندی‌ها و اقدامات علمی پژوهشی به عمل آمده صورت نگرفته است و سازمان‌های مسئول در امر تحقیقات سهم قابل

توجهی از اعتبارات پژوهشی را در اختیار نداشته‌اند که این امر گویا این حقیقت است که هنوز مدیران عالی سازمانها اعتقاد به امر پژوهش در سازمانها ندارند.

بر اساس یافته‌های به دست آمده از پژوهش پیشنهاد می‌گردد:

- برنامه‌ای در جهت افزایش بودجه‌ی پژوهشی کشور در نظر گرفته شود.
- سازوکاری تدوین شود تا حمایت مالی از پایان‌نامه‌های کاربردی جنبه قانونی به خود بگیرد.
- سازوکاری برای ارزشیابی از میزان اثربخشی و سودمندی نتایج تحقیقات در کشور در نظر گرفته شود.
- به فرهنگ پژوهش‌خواهی و پژوهش محوری در جامعه توجه شود.
- از ظرفیت رسانه‌ها در جهت افزایش سطح همکاری عموم مردم با پژوهشگران استفاده شود.
- سازمان‌ها نیازها و اولویت‌های تحقیقاتی خود را به صورت روزانه، به روز کنند و در ارتباط با حمایت از پایان‌نامه‌های تحصیلات تکمیلی با گشاده‌دستی عمل کنند.
- سازمان‌ها و نهادهای اداری در راستای تسهیل امر پژوهشی، قوانین و موازین خشک اداری و ساختار دیوان سالارانه را کنار بگذارند.

کتابنامه

- باقری مجد، روح‌الله؛ قلاوندی، حسن؛ میر آقایی، علی عباس؛ صدقی، ناصر و باقری مجد، امیر. (۱۳۹۳). تحلیل شکاف پژوهش‌های علوم انسانی در آموزش عالی، فصلنامه پژوهش در یادگیری آموزشگاهی، ۱(۳): ۷۹-۹۰.
- بهی مهر، سارا؛ ریاحی نیا، نصرت و منصوریان، یزدان (۱۳۹۳). شناسایی مشکلات پایان‌نامه‌نویسی از دیدگاه دانشجویان علم اطلاعات و دانش‌شناسی در دانشگاه‌های شهر تهران، تحقیقات کتابداری و اطلاع‌رسانی دانشگاهی، ۱(۴۸): ۳۹-۵۹.
- بیات، نبی‌الله (۱۳۸۹). بررسی فرصت‌ها و تهدیدهای پیش روی فعالیت‌های آموزشی و پژوهشی دانشجویان کارشناسی ارشد دانشگاه‌های اصفهان و زنجان در حوزه کارآفرینی، پایان‌نامه کارشناسی ارشد رشته‌ی برنامه‌ریزی آموزشی، دانشکده‌ی علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه اصفهان.
- تصدیقی، محمدعلی و تصدیقی، فروغ (۱۳۸۸). موانع تحقیق و فرهنگ پژوهش در نظام آموزش عالی، ماهنامه مهندسی فرهنگی، ۴(۳۶ و ۳۵): ۳۷-۴۷.
- حریری، نجلا (۱۳۹۲). چالش‌های پژوهش‌های دانشگاهی، مجله کتاب ماه کلیات، ۱۸۸: ۶-۷.
- حسین پور، محمد. (۱۳۹۰). بررسی عوامل بازدارنده فعالیت پژوهشی اعضای هیئت‌علمی رشته‌های علوم انسانی، فصلنامه یافته‌های نو در روانشناسی، ۶(۱۹): ۵۹-۷۹.
- حسین قلی زاده، رضوان (۱۳۹۰). تناسب آموزش عالی با تأکید بر نقش اجتماعی دانشگاه در جامعه دانش‌محور، نامه آموزش عالی، ۴(۱۳): ۱۴۲-۱۲۱.
- حسینی، امین و جاهد، حسینعلی (۱۳۹۱). شناسایی موانع انجام فعالیت‌های پژوهشی از منظر اعضای هیئت‌علمی دانشگاه تبریز، فصلنامه علمی پژوهشی سیاست علم و فناوری، ۴(۴): ۴۹-۶۴.
- دیانی، محمد حسین (۱۳۷۸). پایان‌نامه گنج ناشناخته رها شده، فصلنامه کتابداری و اطلاع‌رسانی، ۲(۴): ۱-۱۶.
- شریعتمداری، مهدی (۱۳۹۰). آسیب‌شناسی موانع اجرای پژوهش در میان اعضای هیئت‌علمی و ارائه راهکارهای کاربردی، فصلنامه تحقیقات مدیریت آموزشی، ۳(۱): ۴۵-۶۰.
- عندلیب، علیرضا (۱۳۹۰). روش‌های تدوین پایان‌نامه کارشناسی ارشد و دکتری، تهران: انتشارات آذرخش.
- فتاحی، رحمت‌الله (۱۳۹۰). حکایت استفاده کاربردی از پژوهش‌ها در ایران، پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران، ۲۶(۴): ۷۷۷-۷۷۷.
- فراستخواه، مقصود (۱۳۸۹). بررسی الگوی تعاملات آموزش عالی و دانشگاه‌ها با سایر نامه‌ای تولید و خدمات، فصلنامه پژوهش و برنامه‌ریزی در آموزش عالی، ۱۶(۳): ۴۵-۶۴.
- فضل الهی، سیف‌اله (۱۳۹۱). عوامل بازدارنده مؤثر بر پژوهش‌های دانشجویی، فصلنامه اسلام و پژوهش‌های تربیتی، ۴(۱): ۱۸۴-۱۶۵.

فضل الهی، سیف اله، نوروزی، عباس علی و ملکی توانا، منصوره. (۱۳۹۱). بررسی عوامل بازدارنده مؤثر بر پژوهش‌های فرهنگیان، فصلنامه پژوهش در برنامه‌ریزی درسی، ۹(۲): ۱۰۸-۱۲۲.

فقیهی، مهدی (۱۳۹۳). پاک کردن مسئله: حذف تکلیف دستگاه‌های اجرایی به تخصیص درصدی از اعتبارات دستگاه به امور پژوهشی، شبکه مطالعات سیاست‌گذاری عمومی، شماره: ۶۶۰۰۰۳۳: ۲-۱.

قوسیان مقدم، محمدحسن؛ شجاع شفیع، فرزانه و دواتی، علی (۱۳۹۴). تعیین موانع فردی و سازمانی اجرای طرح‌های پژوهشی از دیدگاه دانشجویان علوم پزشکی دانشگاه شاهد، فصلنامه آموزش پزشکی و توسعه، ۷(۱): ۳۷-۴۳.

محمدنژاد، نعمت و ابونوری، اسمعیل (۱۳۸۸). معرفی یک الگوی ریاضی جهت توزیع بودجه پژوهشی در میان دانشگاه‌ها و مراکز پژوهشی با کمک روش دلفی، مجموعه مقالات سومین کنفرانس بین‌المللی بودجه‌ریزی عملیاتی، تهران، گروه مشاوران پنکو. ۲۰-۱.

مدهوشی، مهرداد و نیازی، عیسی (۱۳۸۹). بررسی و تبیین جایگاه آموزش عالی در ایران، مجله آموزش عالی ایران، ۲(۴): ۱۱۳-۱۴۹.

مرادی، محمود؛ دوستار، محمد؛ قادری فر، اسماعیل و زنجانی، بهناز (۱۳۹۲). شناسایی و اولویت‌بندی موانع فراروی پژوهش مطالعه موردی پژوهشگاه‌های زیرمجموعه وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، فصلنامه علمی-پژوهشی سیاست علم و فناوری، ۱: ۳۵-۴۷.

مصلح امیردهی، هادی (۱۳۹۴). ارزیابی بیرونی گروه آموزشی ترمیمی و مواد دندان‌دانشکده دندانپزشکی دانشگاه علوم پزشکی بابل و ارائه راهکارهای بهبود کیفیت، پایان‌نامه کارشناسی ارشد رشته‌ی برنامه‌ریزی آموزشی، دانشکده‌ی علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه اصفهان.

مطلبی، داریوش (۱۳۸۸). انتخاب موضوع: نیاز یا تفنن، کلیات کتاب ماه، (۴): ۲۶-۲۷.

مطلق، معصومه و چرخچی، ایرج (۱۳۸۷). نگاهی به موانع و کاستی‌های توسعه تفکر پژوهش در مدارس به عنوان بخشی از نظام آموزشی ایران، پژوهش‌نامه علوم اجتماعی، ۲(۱): ۱۷۹-۲۰۳.

موسوی، یعقوب و ذائر ثابت، فروغ (۱۳۹۰). بررسی جامعه‌شناختی موانع ساختاری و انسانی رشد پژوهش‌های اجتماعی کاربردی در ایران در سال ۸۹-۱۳۸۸، مجله مطالعات توسعه اجتماعی ایران، ۳(۲): ۷-۳۴.

نیک روز، لیلیا؛ روزی طلب، مهین؛ رایگان شیرازی، علی رضا؛ نقی زاده، محمد مهدی و تقوی، فرزانه (۱۳۹۱). بررسی عوامل بازدارنده اجرای طرح‌های تحقیقات دانشجویی از دیدگاه دانشجویان، مجله دانشگاه علوم پزشکی فسا، ۲(۲): ۱۱۹-۱۱۳.

یمنی دوزی سرخابی، محمد (۱۳۹۱). کیفیت در آموزش عالی، تهران: انتشارات سمت.

Burgoyne, L. N., O'Flynn, S., & Boylan, G. B. (2010). Undergraduate medical research: the student perspective. *Medical education online*, 15.

Eilks, I. Stuckey, M. Mamlok-Naaman, R. & Hofstein, A. (2014). A sociol-philosophical modal on the science on the science-to-society relationship for science education. Strand 8 Scientific literacy and socio scientific issues, 211.

Fischer, S., Oget, D., & Cavallucci, D. (2016). The evaluation of creativity from the perspective of subject matter and training in higher education: Issues, constraints and limitations. *Thinking Skills and Creativity*, 19, 123-135.

Griffin, M. F., & Hindocha, S. (2011). Publication practices of medical students at British medical schools: experience, attitudes and barriers to publish. *Medical teacher*, 33(1), 1-8.

Hess, D. J. (2009). The potentials and limitations of civil society research: Getting undone science done. *Sociological Inquiry*, 79(3), 306-327.

Lev, E. L., Kolassa, J., & Bakken, L. L. (2010). Faculty mentors' and students' perceptions of students' research self-efficacy. *Nurse Education Today*, 30(2), 169-174.

Organization for Economic Co-operation & Development. (2013). *The Impacts of Large Research Infrastructures on Economic Innovation and on Society: Case Studies at CERN*.

Park, H. W., & Leydesdorff, L. (2010). Longitudinal trends in networks of university–industry–government relations in South Korea: The role of programmatic incentives. *Research policy*, 39(5), 640-649.

Rherrad, I. (2009). Effect of entrepreneurial behaviour on researchers' knowledge production: Evidence from Canadian Universities. *Higher Education Quarterly*, 63(2), 160-176.

Science Council of Japan (SCJ). (2013). Statement: Code of Conduct for Scientists-Revised Version. Science Council of Japan. Approved at the executive board of the Science Council of Japan on Jan. 25, 2013, and translated from the Original Japanese version, original document (Japanese), www.scj.go.jp/ja/info/kohyo/pdf/kohyo-22-s168-1.pdf. 1-7.

Weber, L., & Bergan, S. (Eds). (2005). *The public responsibility for higher education and research* (Vol. 2). Council of Europe.